

Euskal Herria independentziarantzko bidean (11)

1. Bill Mitchell-ek Eskoziatz

Eskoziatz beste behin.

Hona hemen Mitchell-ek dioena :

Eskoziarrei 2014ko erreferendumean baiezko boto ematea gomendatuko nieke, baldin eta soilik baldin haiek beren moneta flotatzailea, ez-lotua martxan jarriko balute eta eurogunea sartzeko edozein ideia baztertuko balute .

Baiezko botoa baldintzatuko luke gobernuak enplegu osoko lortzeko konpromisoak, berriki sortuko duten monetaz baliatuz.

Libra britainiarra erabiltzen segituko badute, orduan ez da ezer irabaziko.

Eskoziak benetan independentea izan nahi badu, bere moneta izan beharko du.

EHn jende askok Eskoziarekiko daukan liluramendu itsuak ez ditu kontuan hartzen oinarritzko baldintza horiek.

Diodan berriz, badaezpada ere, ni neu ere liluratzen nauela Eskoziak maila politikoan independentea izateko daukan aukera hurbilak.

Baina, adi!, Eskoziako ekonomiaz, politika fiskalaz eta moneta politikaz oso ezkorra naiz.

(Ikasiko ote dugu inoiz?)

2. Banku zentralaz, inflazioaz eta EBZ-z hitz bi

Bill Mitchell banku zentralari buruz aritu da berriki¹.

Hona hemen zer dioen:

- a) Banku zentral baten boterea mugatu gabea da, printzipioz. Ez du behar aldez aurretik berak ordainketarako maileguz ematen edo erabiltzen duen dirua eskuratzea. Berak airetik sortzen du diru hori, teklatuaren bidez.
- b) Beraz, ez genuke entzun behar inoiz moneta jaulkitzen duen herrialde batek edo eurogunek, kasu, dirurik gabe geratu denik, edo eta gobernuak ez dela gauza lehen klaseko osasun baliabideak, pentsioak, irakaskuntza publikoa edo beste lekuetan lana topatu ezin duten guztiei enplegua² hornitzeko, zeren gobernuak ez baitaude nahiko dirua.
- c) Banku zentraletako kontuetan bankuek dauzkaten erresebetatik maileguz ematen dutelako baieztapena faltsua da. Erresebak ez dira maileguz ematen. Kontu horietan daude ordainketa sistema konpentsatzeko, besterik ez.

¹ Ikus <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=21067>.

² Lan bermeari buruz (job guarantee delakoaz) ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/2012/09/04/lan-bermea-job-guarantee/>.

- d) Bankuek ez dute behar erreserbarik maileguak egiteko.
- e) Horixe da MMT-ren (Diru Teoria Modernoa, DTM) sen zentrala³.

Inflazioaz, honela dio Mitchell-ek: inflazio arriskuaren testuinguruan, banku zentralaren erreserbak pilatzeko kezka denbora galtzea da.

EBZ-z, honela dio Mitchell-ek⁴:

- 1) EBZ-ren erreskate planek kale egin dute. Zergatik? Ez dutelako arazo nagusiari aurre egin. Arazoa hauxe da: Hego Europa depresioan dago, eta hortik ateratzeko bide bakarra aurrekontu defizitak handitzea da. EBZ-k muga gabeko gobernu bonoak erosiko ditu baina baldintza batekin, alegia, baldin eta soilik baldin gobernuak austeritate fiskaleko paketea ontzat hartzen badute, zeinak segurtatzen baitu haien hazkunde etorkizunak are egoera txarragora joko duela.
- 2) EBZ-ren erabakia arazo errealarari bizkarra ematen dio, arazoa hazkundearen gabezia izanik. Esaten dute euroguneko estatu kide bat bizirik gordeko dutela astiro hil ahalko den. Ongi dakite ezen horrelako herrialde bat, fondoak eskuratzearen haren aurrekontu defizita estaltzeko, behartuta badago bono pribatuko merkatuekin tratuan ibiltzeko, orduan eurogunea kolapsatuko dela.
- 3) Hego Europa jadanik dago depresioan⁵, eta ez da ikusten inongo amaierarik begien bistan.
- 4) EBZ-k, Troikaren parte gisa, ekonomiarik ahulenetan austeritate fiskala behartuz, ondorioz, erregioan hazkunde negatibo bat eragiten duenez, horrek segurtatzen du arazoa erabateko krisi bilakatuko dela.
- 5) Nahiz eta esan mugagabeko gobernu zorra erosiko dutela, hori egingo dute baldin eta soilik baldin estatu kideak depresioan badaude. Hortaz, hori ez da inolako erreskate plana.
- 6) Indarrean dagoen paradigma neoliberalak gure arreta desbideratu du oinarrizko ulermenetik. Kasu, gastuak errenta berdintze du, zeinak enplegua sortzen duen edo/eta gobernu politikak zuzen gastuari eragin diezaioke, politika fiskala deitzen dena.
- 7) Beraz, ez-gobernuko gastua ez nahikoa baldin bada hazkundera gidatzeko langabezia maila jaistearren, bistako konponbidea ondokoa da: politika fiskalak hutsunea bete behar du.
- 8) Neoliberalen teoria konplexu bat eraiki dute eta egia hori ez onartzean mehatxuak barreiatzen dute. Beraz, gezurren letania bat entzuten eta irakurtzen ari gara: gobernuak maileguz hartu behar dute gastua finantzatzeko, eta horrek interes tasak altxarazten dituela, defizitak gure umeen eta horien umeen etorkizunaren azpiak

³ Gaiak sakontzeko, ikus Mitchell-en ondoko lanak: <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=332>; <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=352> eta <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=381>.

⁴ Ikus <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=20935>.

⁵ Mitchell-en hitzez: *“There can be no sense in a solution that forced nations further into depression and ensures that other nations that are bordering on that state cross the line too. The OECD now estimates that Italy will contract by 2.4 per cent in 2012. Greece has lost 20 per cent of its GDP since the crisis began and the situation is getting worse by the day.”*

jaten dituela, inflaziogilea dela, hondatzailea dela, geldiezinezko zerga zamak sortuko dituela, pizgarri pribatua hondatuko duela, gure askatasuna galtzera eramango duela, eta abar luzetxo.

- 9) Kontua hauxe da: munduan zehar hazkundera ahula edo negatiboa da zeren gobernuak uste baitute austeritate fiskalean aritu ahal dutela, sektore pribatua are gastu kontserbakorragoko modeloetara mugitzen denean.
- 10) Hortaz, gaur egungo egoerak bi alde ditu: alde batetik sektore publikoan austeritatea; beste aldetik, sektore pribatuan gastu motela.
- 11) Ez dago inongo 'moneta politika'-ren misteriorik. Moneta politika tresna txarra da eskari agregatua manipulatzeko, bereziki maileguz hartzeko gogo gutxi dagoenean.
- 12) Berriz, hazkunde ekonomikoa da giltza.

Hortaz,

- 13) EBZ-ren planak porrot egingo du arazoari aurre egiten ez diolako. Europan behar dena hazkundera da. Herrialde kideek ezin dute %20 baino gehiago langabezia tasei eustea etengabe.
- 14) Herrialde kideak austeritate paketeetan murgiltzen behartzeak, zeintzuek Depresioan segitzea segurtatzen baitute, ez du arazoa konponduko.
- 15) EBZ-k, mugagabeko bono erostearekin batera, plan bat martxan jarri behar du, gehien behar den lekuetan, hazkundera sustatzeko.

3. Mosler-ek Italian laster emango duen hitzaldiaz

Datorren urriaren 26an, Warren Mosler, Europako Banku Zentralez (EBZ) hitzaldi bat emango du Italian.

Hona hemen berak aipatuko ditu puntu nagusiak⁶:

- 1) Lehendabizi gaizki ulertutako aferak: zer dela eta euroguneko gobernuen zorrak hain handiak diren.

Mosler-en erantzuna: gobernu zorrak berdintzen ditu, modu absolutu batez, 'ez-gobernuko' finantza aktiboko metaketak. Edozein 'itxitako sektoretarako' euroa 'barne monetaren' ohiko kasua da. Eragile batek finantza aktibo netoak edukitzeko bide bakarra ondokoa da: beste eragile bat mailegu-hartzaile netoa izatea. Edozein aktibotarako badago pasibo bat. Pertsona baten aktibo bat beste pertsona baten pasiboa da, netoa beti zero (0) izanik.

Sistema horrek ezin du eduki aurrezteko desio netorik, ez badago finantza aktibo netoen hornitze bat sektore horretan sartzeko. Euroaren kasuan, horrek esan nahi du ez-gobernuko sektoreak gobernuko defizit gastuak behar dituela, bere aurrezki netoen desioak betetzearren, baldin eta desio horiek badaude.

⁶ Ikus <http://moslereconomics.com/2012/09/27/draft-for-oct-26-rome-presentation/>
<http://www.moslereconomics.com/wp-content/pdf/rome-draft.pdf>.

Gainera, ohartu behar da ezen gobernu gastu guztiak erabiltzen direla zergak ordaintzeko edo ekonomian aurrezki neto gisa gelditzen direla. Eta langabezia ekonomiak bere zergak ordaintzeko eta bere aurrezki desio netoak betetzeko ez daukan errenta nahikoaren ebidentzia da.

Euroguneko gobernu zerga handia izatea lotuta dago aurrezki desioekin, zeintzuk finantza aktibo netoen beharra sortzen duten. Europan zehar ikusten duguna errenta ez gastatzeko pizgarri boteretsuak dira, eta horren orde, finantza aktiboen metapena. Historikoki, horiek *'demand leakage'*⁷ deituak izan dira eta ez-gastatutako errentak dira⁸. Ez badin badago sektore pribatuko pareko zor hedatzerik (beste eragile batzuek beren errenta baino gehiago gastatuz), aurrezki desio horiek ezin dira bete, gobernuak beren errenta baino gehiago gastatzen ez badute.

Euroa martxan jarri baino lehen, euroguneko kideek, egun zor handiak daukatene, beren monetak zeuzkaten. Moneta jaulkitzaile gisa, haiek konturatu ala ez, ez zeukaten solbentzia arazorik, beren interes tasa jartzen zuten, eta aurrezki desioak betetzen ahalegintzen ziren gobernu defizit gastuekin, zeintzuek hazkundera eta langabezia nahiko baxua sustengatzen permititzen baituten.

Euroarekin dena aldatu zen. Defizit 'nazionalak' ezin ziren finantzatu, banku zentralerikiko dibortzioa zela kausa. Euroguneko estatu kideen egoera, finantza arloan, AEBetako estatu desberdinen egoera bertsua da. Ez dute 'dirua inprimatzen' eta diru-sarrerak murrizten dute beraien eginkizuna. Ezberdintasuna honako hau da: eurokideak eurogunean sartu ziren zor maila handiekin beren moneten jaulkitzaileak ziren bitartean, ez zeuden diru-sarrerak mugatuak, eta enplegu osoaren eta prezio egonkortasunaren xede publikorako *'demand leakage'*-ak berdintzeko jardunez.

Gaur egun, EBZ euroaren banku zentrala da. EBZ-k euroak gastatzen eta maileguz ematen ditu soilik kontuak kreditatuz. Euro horiek ez datoz inondik. Teklatuaren bidez sortzen dira. 'Datu sarrerak' dira⁹. Izan ere, edozein banku zentralerik, operatiboki, bere monetan edozein ordainketa kopuru egin dezake¹⁰. Banku zentralak ez dira, beren monetan, diru-sarrerak murriztuta. Eta ekonomia moteltzen denean, ziklikoki kontra jarduteko gai dira.

Gaur, eurokideak, AEBetako estatuak bezalaxe direnak, ez dira gauza gehitutako aurrezki desioei ziklikoki aurka erantzuteko, ekonomiak moteltzen direnean eta sektore pribatuko kreditu hedapena ahultzen denean. Soilik EBZ-k 'txekea idatz dezake' instituzioen egiturak

⁷ *'Demand leakages'* ez gastatutako errentak dira: http://www.huffingtonpost.com/warren-mosler/demand-leakages-the-800lb_b_1646916.html.

⁸ *'Demand leakages'*(...) include tax advantaged as well as mandatory requirements for income to go into retirement funds, corporate reserves, and, increasingly, actual cash in circulation.

⁹ As Chairman Bernanke responded when asked where the hundreds of billions of dollars lent to the banks came from: '...we simply use the computer to mark up the size of the account they have with the Fed.'

¹⁰ Kasurako, "When the ECB makes a 500 million euro purchase of securities no one asks where the euro came from, whether it was taxpayer money, or whether the ECB somehow borrowed it from China."

eskaturiko finantza aktibo netoen hornikuntzarako; hornikuntza hori langabeziaren tasak eta, oro har, outputaren hutsuneak erakusten dute.

Are gehiago, sektore pribatuko kredituaren egoera eta esportazio netoko gaitasuna kontuan edukirik, gaur euroguneak gobernu defiziten are maila handiagoak behar ditu beste egoeretan baino, hazkundera eta enplegua sustengatzeko. Esan bezala, soilik EBZ-k idatz dezake txeke hori.

- 2) Gobernu zor handiagoko beharra eta EBZ azken finean txekia idazteko gai den bakarria dela kontuan edukirik, outputaren hutsunea bete ditzakeen politika aukerak eta beraien arriskuak aipatzen ditu Mosker-ek:

Gobernu nazionaleko zorraren eta Maastricht-eko mugak BPG-ren %7ra hedatzearen, bion EBZ-ren berme soilak piztuko lituzke berehalako salmenten, outputaren, enpleguaren eta oparotasun orokorraren uholdea. Hala ere, segur aski inflazioa ere piztu dezake¹¹.

Beraz, erronka ondokoa da: hedapen fiskalaren maila zuzena permititzea herrikide independenteekiko '*demand leakage*'-ak egokitzeko, AEBetako bezalako moneta batasuneko kontrol zentralik gabe.

Zerga kredituko bonoak beste aukera bat dira. Bono horiek gaur egungo zor subiranoaren ezaugarri berberak dituzte, baina adierazten dute ez-ordainketako kasuan (ez dago inongo ordaintze ezaren baldintzarik) bono erabat transferigarriak erabil daitezkeela beraiek jaulki dituen gobernuari zergak ordaintzeko¹².

Proposamen gehigarri bat hauxe da: urtero euroguneko estatu-kideei, *per capita*-ko oinarrian, EBZ-k BPG-ren %10-ko diru banaketak egitea. Horrek zeroranzko defiziten murrizketa sistematikoa hasiko luke, zenbait urtetako epean zehar. Halaber, eskari agregatuaren demasia kontrolpean eusteko, gastu muga zehatzak eduki beharko lituzke. Horretarako, EBZ-k bortxatzaileen ordainketa geroko utz dezake, zeina errazagoa den isunak jartzea eta biltzea baino, gaur egiten dena.

Gaur egungo egoera oso serio eta konplexua da. Arazo ekonomikoa ondokoa da: berez defizitak nahiko txikiak dira, ulermen politikoaren arabera handiegiak diren bitartean. Beste aldetik, baldintzekin EBZ-ren finantzatzek esan nahi ditu tasa baxuak eta langabezia handia.

Oharra inflazioari buruz: Dolar, yen eta libra bezala, euroa monopolio publikoa da. Eta edozein monopolio prezioa jartzailea da ez prezio hartzailea.

Gehiago, monopolista batek bi prezio jartzen ditu. Lehena, Marshall-ek deitu zuen 'tasa propioa', nola monopolistaren gauza bere bururako trukutzen den. Moneta baterako, hori da

¹¹ Mosler-en hitzez: "... without an adequate enforcement provision, it would also surely trigger an inflationary race to the bottom, as the nation that ran the largest deficit would benefit the most in real terms."

¹² Mosler-en hitzez: Bono hauek ... "have the benefit of insuring taxpayers of other members won't be asked to pay another's obligations and therefore the moral hazard issue is also dramatically reduced."

Banku Zentralak jarritako interes tasa. Bigarrena, nola gauza hori beste ondasun eta zerbitzuetarako trukutzen den. Moneta baterako, hori prezio maila deitzen dugu.

Mosler-en iritziz, prezio maila halabeharrez gobernu jaulkitzaileak, berak gastatzen duenean, ordaintzen dituen prezioen funtzioa da, eta/edo kolateralki eskatua berak maileguz ematen duenean.

4. Euskal Herri independentea Europar Batasunean

Politikoki, Antoni Abat i Ninet-ek egindako lan juridikoa¹³ aztertu eta independentzia politikoa martxan jartzea.

Ekonomikoki, Warren Mosler-ek EB-rako eta EBZ-rako proposatzen duena martxan jartzea, ikus aurreko ataletan esandakoa.

Ad Majorem Vasconum Libertatem

donejurgi

¹³ Ikus

http://blocs.mesvilaweb.cat/media/aW5mb3JtZV9DRVNfYW1wbGlhY2lvX2ludGVybmE= 223408_1_709_3_1.pdf.